

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
**Agencija za nadzor osiguranja
Federacije Bosne i Hercegovine**

Roadmap

pripreme za prelazak na
regulatorni okvir
**Solventnost II u Federaciji
Bosne i Hercegovine**

Sadržaj

1. Uvod i svrha Roadmap-a.....	5
2. Evropski i regulatorni kontekst.....	6
3. Osnovne karakteristike Solventnosti II	7
4. Postojeći stepen usklađenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine	7
5. Razlozi za fazni pristup priprema za uvođenje Solventnosti II.....	8
6. QIS studije kao centralni instrument Roadmap	9
7. Plan sprovođenja kvantitativnih studija uticaja (QIS)	9
7.1. QIS 1 – inicijalna faza	10
7.2. QIS 2 – faza unapređenja podataka i metodologije.....	11
7.3. QIS 3 – faza integracije sa sistemom upravljanja.....	12
7.4. QIS 4 – faza naprednog testiranja i pripreme za punu primjenu.....	14
7.5. QIS 5 – završna probna studija	14
8. Završne napomene.....	15
9. Zaključci i naredni koraci.....	16

Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 128. Zakon o osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 23/17 i 103/21), donosi:

ROADMAP

pripreme za prelazak na regulatorni okvir
Solventnost II u Federaciji Bosne i Hercegovine

1. Uvod i svrha Roadmap-a

Polazeći od strateškog opredjeljenja Bosne i Hercegovine za pristupanje Evropskoj uniji, koje podrazumijeva obavezu usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa pravnom stečevinom Evropske unije, uključujući i oblast osiguranja, te imajući u vidu zahtjeve iz Direktive 2009/138/EC (Solventnost II), u navedenom kontekstu, naglašava se potreba pravovremenog i planskog poduzimanja odgovarajućih koraka s ciljem osiguranja postepenog usklađivanja sa standardima Evropske unije u predmetnoj oblasti.

Uvažavajući stepen razvijenosti tržišta osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine, njegovu veličinu, kompleksnost i postojeće kapacitete, neophodan je fazni, proporcionalan i prilagođen pristup implementaciji zahtjeva Solventnosti II, koji će omogućiti postepenu prilagodbu subjekata nadzora, uz očuvanje stabilnosti i kontinuiteta poslovanja sektora.

Imajući u vidu da je važećim zakonodavnim i podzakonskim okvirom već započet proces uvođenja pojedinih elemenata Solventnosti II, naročito u oblasti sistema upravljanja rizicima i sprovođenja vlastite procjene rizika i solventnosti (ORSA), te da dosadašnja praksa ukazuje na kontinuirano unapređenje svijesti, stručnih znanja i tehničkih kapaciteta društava za osiguranje, ocjenjuje se da su stvorene pretpostavke za sistemsko i plansko dalje usklađivanje sa ovim regulatornim režimom.

U cilju obezbjeđenja dugoročne stabilnosti sektora osiguranja, jačanja otpornosti društava na preuzete i potencijalne rizike, zaštite interesa osiguranika, kao i osiguranja postepene i kontrolisane pripreme za punu primjenu Solventnosti II, utvrđuje se potreba donošenja Roadmap pripreme za prelazak na regulatorni okvir Solventnost II u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Roadmap), kojom se definišu ciljevi, principi, faze i dinamika pripreme, kao i način provođenja Kvantitativnih studija uticaja (u daljem tekstu: QIS studija), radi postizanja transparentnog, održivog i proporcionalnog usklađivanja sektora osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine sa standardima Solventnosti II.

Ovim Roadmap-om definiše se red koraka za postepenu pripremu implementacije Solventnost II i provođenja QIS studija u Federaciji Bosne i Hercegovini, uvažavajući specifičnosti domaćeg tržišta osiguranja, postojeći zakonodavni okvir, institucionalne kapacitete, kao i obaveze koje proizlaze iz procesa pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

S obzirom na složenost i sveobuhvatnost Solventnosti II, Roadmap ima za cilj da omogući pravovremenu, faznu i proporcionalnu pripremu tržišta osiguranja, uz očuvanje finansijske stabilnosti sektora i zaštitu interesa osiguranika.

Ovim Roadmap-om ne uspostavlja se obaveza neposredne i formalne primjene režima Solventnost II u regulatornom smislu, niti se donošenjem istog mijenja važeći normativni okvir u dijelu utvrđivanja kapitalnih zahtjeva, nadzornih mjera ili drugih regulatornih obaveza društava za osiguranje.

Rezultati QIS studija, koje se provode u okviru ovog Roadmap-a, neće imati pravno obavezujući karakter, niti će se koristiti kao osnov za izricanje nadzornih mjera, utvrđivanje regulatornih kapitalnih zahtjeva, ograničenja u poslovanju ili primjenu sankcija prema društvima za osiguranje.

QIS studije provode se isključivo u pripremne, analitičke i razvojne svrhe, radi procjene potencijalnog uticaja budućih regulatornih rješenja na sektor osiguranja, testiranja metodologija i tehničkih pretpostavki Solventnosti II, te jačanja stručnih, tehničkih i organizacionih kapaciteta društava za osiguranje i nadzornog organa. Njihova svrha je omogućavanje postepene i kontrolisane pripreme tržišta za buduće regulatorne promjene, uz očuvanje stabilnosti sektora i primjenu principa proporcionalnosti.

2. Evropski i regulatorni kontekst

Direktiva 2009/138/EC (Solventnost II) predstavlja centralni prudencijalni okvir za društva za osiguranje i reosiguranje u Evropskoj uniji i primjenjuje se od 1. januara 2016. godine. Njena puna primjena obavezna je danom pristupanja države članice Evropskoj uniji.

Bosna i Hercegovina se nalazi u procesu pristupanja Evropskoj uniji, te je u obavezi da do dana pristupanja osigura usklađenost domaćeg regulatornog okvira sa relevantnom pravnom stečevinom EU. Imajući u vidu navedeno, neophodno je da Federacija Bosne i Hercegovine uspostavi sistemsku i plansku pripremu za uvođenje Solventnosti II, kako bi se izbjegli nagli regulatorni šokovi i osigurao održiv prelazak sa postojećeg režima.

Do dana pristupanja Evropskoj uniji, države kandidatkinje imaju regulatorni prostor da, u skladu sa principom proporcionalnosti, postepeno i prilagođeno uvode elemente Solventnosti II, bez formalne obaveze pune primjene Direktive 2009/138/EC. QIS studije predstavljaju međunarodno priznat instrument upravo za ovakvu fazu pripreme.

3. Osnovne karakteristike Solventnosti II

Regulatorni okvir Solventnosti II zasniva se na sveobuhvatnom, rizično orijentisanom i ekonomski utemeljenom pristupu nadzoru društava za osiguranje, s ciljem obezbjeđenja adekvatne kapitaliziranosti, unapređenja upravljanja rizicima i jačanja transparentnosti tržišta. Ovaj okvir strukturiran je kroz tri međusobno povezana i komplementarna stuba, čija se primjena zasniva na principima proporcionalnosti, odgovornosti upravljačkih struktura i nadzornog pregleda zasnovanog na procjeni rizika:

- Prvi stub odnosi se na kvantitativne zahtjeve i obuhvata tržišno vrednovanje imovine i obaveza, obračun tehničkih rezervi, utvrđivanje sopstvenih sredstava, te izračun zahtijevanog solventnog kapitala (SCR) i minimalnog kapitalnog zahtjeva (MCR);
- Drugi stub odnosi se na sistem upravljanja društava za osiguranje, uključujući uspostavljanje efektivnog upravljanja rizicima, ključne funkcije sistema upravljanja i sprovođenje procesa ORSA;
- Treći stub odnosi se na nadzorno i javno izvještavanje, transparentnost i jačanje tržišne discipline.

Integrisana primjena sva tri stuba omogućava uspostavljanje konzistentnog i održivog regulatornog sistema, u kojem se kvantitativni zahtjevi, kvalitet upravljanja i transparentnost posmatraju kao jedinstvena cjelina u funkciji očuvanja stabilnosti sektora osiguranja i zaštite interesa osiguranika.

4. Postojeći stepen usklađenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine

U skladu sa važećim zakonodavnim okvirom Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 60. i 61. Zakona o osiguranju i donesenim Pravilnikom o vrstama i sistemu upravljanja rizicima u društvu za osiguranje i društvu za reosiguranje ("Službene novine Federacije BiH", broj 16/23, u daljem tekstu: Pravilnik o upravljanju rizicima), može se konstatovati da su društva za osiguranje već započela postepeno uvođenje pojedinih zahtjeva Solventnosti II, naročito u dijelu koji se odnosi na drugi stub – sistem upravljanja i upravljanje rizicima.

- identifikaciju strukturnih slabosti tržišta, uključujući nedostatke u kvaliteti podataka, aktuarskim pretpostavkama i sistemima upravljanja rizicima,
- jačanje stručnih, tehničkih i organizacionih kapaciteta društava za osiguranje i nadzornog organa,
- primjenu principa proporcionalnosti u odnosu na veličinu, složenost i profil rizika pojedinačnih društava,
- postepeno jačanje nadzornih metodologija i internih kapaciteta Agencije za nadzor za nadzor zasnovan na rizicima,
- stvaranje pretpostavki za kontrolisanu, transparentnu i održivu tranziciju ka punoj primjeni režima Solventnost II.

6. QIS studije kao centralni instrument za Roadmap

QIS studije, predstavljaju osnovni operativni alat ovog Roadmap-a i služe za testiranje kvantitativnih zahtjeva Solventnosti II u kontrolisanim uslovima, bez regulatornih sankcija.

QIS studije omogućavaju procjenu uticaja novih kapitalnih zahtjeva, analizu kvaliteta podataka, testiranje standardne formule, kao i procjenu spremnosti tržišta za naredne faze implementacije.

Pored kvantitativnih rezultata, QIS studije omogućavaju testiranje poslovnih procesa, kvaliteta interne dokumentacije, saradnje između ključnih funkcija i sposobnosti društava da objasne i interpretiraju rezultate, što je jednako važno kao i sami numerički ishodi.

7. Plan sprovođenja kvantitativnih studija uticaja (QIS)

QIS studije predstavljaju centralni instrument kvantitativne pripreme tržišta osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine za postepeno uvođenje regulatornog okvira Solventnost II.

Sve QIS studije sprovode se u skladu sa sljedećim načelima:

- proporcionalnosti, uzimajući u obzir veličinu, složenost i rizični profil društava,
- postepenosti i iterativnosti,
- bez regulatornih posljedica,
- transparentne komunikacije između Agencije za nadzor i društava,
- korištenja QIS rezultata isključivo u svrhu analize, učenja i pripreme budućeg okvira.

Njihova uloga nije ograničena isključivo na testiranje kapitalnih zahtjeva, već imaju širi strateški značaj u povezivanju kvantitativnih procjena sa postojećim sistemima upravljanja rizicima, prije svega ORSA procesom. Kvantitativne studije uticaja predstavljaju fazni, iterativni proces kojim se postepeno testira primjena zahtjeva Solventnosti II u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Svaka naredna QIS studija nadograđuje rezultate prethodne, uz povećanje složenosti, obuhvata i očekivanog nivoa zrelosti tržišta i nadzora.

ORSA proces, koji društva za osiguranje već treću godinu zaredom provode u skladu sa važećim Pravilnikom o upravljanju rizicima, predstavlja prirodnu kvalitativnu osnovu za sprovođenje QIS studija. Kroz ORSA izvještaje društva već:

- identifikuju i procjenjuju ključne rizike,
- analiziraju uticaj rizika na solventnost i kapitalnu poziciju,
- izrađuju projekcije finansijskog položaja i kapitalne adekvatnosti,
- povezuju rizični profil sa poslovnom strategijom.

Provođenje QIS studija na tržištu osiguranja u FBiH bit će zasnovano na principu dobrovoljnog učešća društava za osiguranje, uz podršku strukovnih udruženja i radnih skupina, pri čemu učestvovanje neće prouzrokovati bilo kakav oblik nadzornih mjera. Takav pristup osigurava veću spremnost učesnika da doprinesu prikupljanju i obradi podataka, olakšava razmjenu iskustava i stručnu koordinaciju, te povećava relevantnost i kvalitet rezultata studije za potrebe regulatornog i tržišnog okvira.

QIS studije će se, shodno ovom Roadmap-u, nadovezivati na postojeće ORSA procese, čime će se obezbijediti kontinuitet u razvoju sistema upravljanja rizicima i izbjeći paralelno i neusklađeno uvođenje novih zahtjeva. Opisi i očekivanja svake od budućih QIS studija navedene su u nastavku:

7.1. QIS 1 – inicijalna faza

Opis faze

QIS 1 predstavlja početnu, dijagnostičku fazu u procesu uvođenja Solventnosti II i ima prvenstveno edukativnu, dijagnostičku i informativnu ulogu. Fokus ove faze nije na preciznosti rezultata, već na razumijevanju osnovnih koncepata Solventnosti II i identifikaciji razlika u odnosu na postojeći regulatorni okvir.

Za Agenciju za nadzor, QIS 1 predstavlja osnov za sticanje uvida u početno stanje tržišta, procjenu stepena razumijevanja osnovnih koncepata Solventnosti II, te definisanje tehničkih smjernica i prioriteta za naredne faze testiranja.

Ova faza ne predstavlja test kapitalne adekvatnosti u regulatornom smislu, već služi kao alat za mapiranje početnog stanja tržišta.

U ovoj fazi:

- tehničke rezerve se zasnivaju pretežno na knjigovodstvenim i nadzornim podacima,
- ne zahtijevaju se detaljne cash-flow projekcije niti diskontovanje budućih novčanih tokova,
- ne primjenjuje se tržišno-konzistentna valuacija imovine i obaveza,
- SCR se procjenjuje korištenjem pojednostavljenih, faktorskih i statičkih pristupa,
- rezultati se koriste isključivo u analitičke i komparativne svrhe.

QIS 1 omogućava Agenciji za nadzor da stekne uvid u:

- raspoloživost i kvalitet podataka,
- operativne kapacitete društava,
- osnovne razlike između Solventnosti I i budućeg Solventnosti II okvira.

Očekivanja od društava za osiguranje

Od društava za osiguranje se očekuje da:

- učestvuju u QIS 1 studiji u dobroj vjeri i sa punom transparentnošću,
- identifikuju izvore podataka i eventualne nedostatke u postojećim bazama podataka,
- uključe ključne funkcije (aktuarsku, upravljanje rizicima, finansije) u proces.

Očekivanja od Agencije za nadzor

Od Agencije za nadzor se očekuje da:

- analizira rezultate sa ciljem identifikacije sistemskih slabosti,
- koristi rezultate QIS 1 studije isključivo u analitičke i razvojne svrhe.

7.2. QIS 2 – faza unapređenja podataka i metodologije

Opis faze

QIS 2 predstavlja prelazak sa dijagnostike na fazu unapređenja. U ovoj fazi dolazi do postepenog uvođenja aktuarskih metoda i ekonomskih principa, uz zadržavanje određenog stepena pojednostavljenja, za što se akcenat stavlja na poboljšanje kvaliteta podataka, preciznije definisanje metodologija i širi obuhvat modula standardne formule.

U ovoj fazi se po prvi put razmatra konzistentnost između ORSA procjena i kvantitativnih rezultata QIS obračuna.

proces. U okviru QIS 3 faze testira se primjena osnovnih komponenti standardne formule za obračun SCR-a, uključujući ključne rizike (osiguravajući, tržišni, kreditni i operativni rizik), kao i preliminarni obračun MCR-a.

Ova faza ima za cilj da testira punu primjenu tržišno-konzistentnih principa, uz znatno viši nivo standardizacije i uporedivosti.

U ovoj fazi se ispituje u kojoj mjeri društva koriste kvantitativne rezultate kao osnov za donošenje poslovnih odluka.

Očekivanja od društava za osiguranje

Od društava se očekuje da:

- povežu QIS rezultate sa poslovnom strategijom i planiranjem kapitala,
- uključe Upravu u razmatranje rezultata QIS studije,
- koriste QIS rezultate u stres testovima i scenarijskim analizama,
- unaprijede internu komunikaciju između funkcija,
- obavezno izrađuju detaljne cash-flow projekcije,
- tržišno-konzistentno diskontuju obaveze,
- vrše obračun best estimate tehničkih rezervi i risk margin-a,
- vrše ekonomsku valuaciju bilansa stanja,
- primjenjuju standardne formule za SCR sa punim setom stres-scenarija,
- koriste korelacione matrice i Δ NAV pristupa,
- postoji jasnija veza sa ciljanom pouzdanošću od 99,5%.

Očekivanja od Agencije za nadzor

Od Agencije za nadzor se očekuje da:

- izvrši analizu rezultata među društvima,
- ocijeni stepen integracije QIS rezultata u sistem upravljanja,
- koristi rezultate kao osnov za nadzor zasnovan na rizicima,
- započne testiranje nadzornih procesa u skladu sa Pillar II,
- vrši procjenu kapitalne adekvatnosti tržišta,
- vrši identifikaciju ranjivih segmenata,
- definiše eventualne prelazne mjere,
- pripremi nadzorne metodologije za punu primjenu Solventnosti II.

QIS 3 predstavlja fazu u kojoj ORSA proces i kvantitativni zahtjevi Solventnosti II postaju u velikoj mjeri integrirani. U ovoj fazi se očekuje da ORSA scenariji budu u potpunosti usklađeni sa stres-scenarijima standardne formule, rezultati ORSA procesa služe kao dodatna provjera adekvatnosti SCR-a i upravljački organi društava aktivno koriste QIS rezultate u strateškom odlučivanju.

Za Agenciju za nadzor, QIS 3 predstavlja ključni alat za procjenu zrelosti sistema upravljanja rizicima i spremnosti društava za prelazak na puni režim Solventnosti II.

U ovoj fazi vrši se integralno testiranje svih relevantnih kvantitativnih zahtjeva, uključujući potpunu primjenu standardne formule za obračun solventnog kapitalnog zahtjeva (SCR), minimalnog kapitalnog zahtjeva (MCR), tržišno vrednovanje imovine i obaveza, obračun tehničkih rezervi na osnovu najbolje procjene i margine rizika, kao i klasifikaciju i podobnost sopstvenih sredstava u skladu sa njihovim kvalitetom i raspoloživošću.

Ova studija ima ključnu ulogu u donošenju konačnih regulatornih odluka.

Očekivanja od društava za osiguranje

Od društava se očekuje da:

- sprovode kompletne obračune u skladu sa Solventnošću II,
- obezbijede visok kvalitet podataka i dokumentacije,
- uključe rezultate u poslovne i kapitalne planove,
- kvantifikuju ukupni uticaj novih zahtjeva,
- demonstriraju punu integraciju ORSA, QIS i upravljanja rizicima.

Očekivanja od Agencije za nadzor

Od Agencije za nadzor se očekuje da:

- izvrši analizu rezultata među društvima,
- procijeni ukupnu spremnost tržišta,
- finalizuje zakonodavni i podzakonski okvir,
- definiše završne prelazne mjere,
- pripremi nadzor za punu primjenu Solventnosti II.

Završna QIS studija koju kao takvu odredi Agencija za nadzor bi se provela približno dvije godine prije formalnog usvajanja regulatornog okvira Solvency II u zakonodavni okvir Federacije Bosne i Hercegovine ili prije zvaničnog datuma pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, ovisno šta prvo nastupi.

8. Završne napomene

Ovaj Roadmap predstavlja osnov za koordiniranu i plansku pripremu za uvođenje Solventnosti II u Federaciji Bosne i Hercegovine. Njena primjena omogućava da se prelazak na novi regulatorni okvir sprovede postepeno, zasnovano na dokazima i u skladu sa stvarnim kapacitetima tržišta, uz očuvanje stabilnosti sektora osiguranja i zaštitu interesa osiguranika.

Postepeno uvođenje zahtjeva Solventnosti II, kroz ORSA procese i planirane QIS studije, nužno podrazumijeva paralelno jačanje organizacionih, kadrovskih i informaciono-tehnoloških kapaciteta kako kod društava za osiguranje, tako i kod Agencije za nadzor.

- ORSA procesi, koje društva za osiguranje provode treću godinu zaredom, značajno unaprijedili svijest o značaju upravljanja rizicima,
- kvalitet dostavljenih ORSA izvještaja u stalnom porastu, što potvrđuje rastuću zrelost sistema upravljanja rizicima u društvima za osiguranje.

Sprovođenje QIS studija predstavlja prirodan nastavak ovog procesa i ključni most između postojećeg regulatornog okvira i pune primjene Solventnosti II.

Roadmap-om je predviđena implementacija QIS studija redoslijedom kako je propisano, počevši od početne faze i nastavljajući dalje kroz naredne faze u skladu sa utvrđenom metodologijom i planom aktivnosti.

Primjena QIS studija provodit će se sukcesivno, prema unaprijed definisanom redoslijedu, čime se osigurava sistematičan, postepen i konzistentan pristup procjeni tržišta.

Ovakav pristup omogućava strukturiranu i transparentnu realizaciju Roadmap-a, uz jačanje kapaciteta tržišta osiguranja i obezbjeđenje stabilnosti tokom cjelokupnog procesa implementacije.

U narednom periodu Agencija za nadzor je:

- uzimajući u obzir stepen razvoja tržišta, raspoloživost podataka i nivo svijesti društava za osiguranje, odredila da propisana QIS 1 studija bude studija sa kojom će se započeti proces pripreme za prelazak na regulatorni okvir Solventnost II u Federaciji Bosne i Hercegovine,
- planirala sprovođenje naprednijih QIS studija, uključujući završnu QIS studiju, u periodu prije formalnog usvajanja regulatornog okvira Solvency II u zakonodavni okvir Federacije Bosne i Hercegovine ili prije zvaničnog datuma pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, ovisno o tome šta nastupi ranije, pri čemu će se tačan vremenski okvir odrediti naknadno na bazi spoznaja i zaključaka nakon provedbe prve studije.

Agencija za nadzor će koristiti rezultate QIS studija za daljnje unapređenje ORSA procesa i nadzora zasnovanog na riziku.

Društva za osiguranje se, kroz ovaj proces, ohrabruju da QIS i ORSA ne posmatraju isključivo kao regulatornu obavezu, već kao alate za:

- jačanje finansijske otpornosti,
- unapređenje strateškog upravljanja,
- pravovremeno prepoznavanje i upravljanje rizicima.

Primjena ovog Roadmap-a omogućiti će postepenu, kontrolisanu i efikasnu pripremu tržišta osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine za punu primjenu Solventnosti II, uz jačanje stabilnosti sektora i zaštitu interesa osiguranika.

Adresa: Kolodvorska 12, 71000 Sarajevo, BiH, **Tel:** +387 33 610 897,
Fax: +387 33 611 114, **E-mail:** info@ano.ba, **Internet:** www.ano.ba

